Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi Yıl:2, Sayı:2, Haziran 2019, s.46-56

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
05.06.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
30.06.2019

Arş. Gör. Sevim KARAALİOĞLU

İstanbul Kültür Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Çizgi Film ve Animasyon Bölümü

s.karaalioglu@iku.edu.tr

Bu çalışma 4-6.04.2019 tarihinde Gaziantep Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen 3. Uluslararası Sanat ve Estetik Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

İFOGRAFİKLERİN İLETİŞİMDEKİ ROLÜ

Özet

Gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle bireyler gündelik hayatlarında daha fazla bilgiye ve uyarana maruz kalmaktadır. Bilgilendirme grafiklerinin ana amacı karmaşık bir bilgiyi daha anlaşılabilir ve ulaşılabilir yapmaktır. Bu anlamda infografikler kişileri yönlendirmede aktif bir rol oynanıp, bilgiyi kolay bir biçimde aktarma rolünü üstlenmektedir. Özellikle ulaşılmak istenen noktalara rehberlik etmesi bakımından gündelik hayatta bireylere büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Her zamankinden daha karmaşık hale gelen ve alıcıya yol gösterici olması beklenen bilgilendirme grafikleri iletişimde önemli görsel öğeler olarak öne çıkmaktadır. Eskiye oranla günümüzde bilgi daha ulaşılabilir hale gelmiştir. Bunun yanı sıra karmaşık bilgiyi planlı ve düzenli bir hale getirme ihtiyacı da artmıştır. Bu amaçla hazırlanan infografikler alıcının mesajı kolay bir biçimde alabilmesi önemli bir noktadır. Bu çalışmada infografiklerin iletişimdeki rolü ele alınmaktadır. Günümüz bilgi ve teknoloji çağında verileri görselleştirme ve okunurluğu sağlamak amaçlı hazırlanan infografiklerin kullanım şekli ve türleri çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında literatür taraması ile infografikler, örnekleriyle birlikte sunulup renk, tipografi, biçim, konum bakımından incelenerek, iletişimdeki rolü üzerinde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: infografik, veri görselleştirme, iletişim

THE ROLE IN COMMUNICATION OF INFOGRAPHICS

Abstract

With the effect of developing information and communication technologies, individuals are exposed to more information and stimulus in their daily lives. The main purpose of the information graphics is to make complex information more understandable and accessible. In this sense, infographics play an active role in directing people and play the role of transferring information easily. It provides great convenience to the individuals in daily life especially in terms of guiding the points to be reached. Information graphics, which are more complex than ever and are expected to guide the buyer, are important visual elements in communication. Information is now more accessible than before. In addition, the need to make complex information planned and organized has increased. Infographics prepared for this purpose is an important point for the recipient to receive the message easily. In this study, the role of infographics in communication is discussed. In today's knowledge and technology era, information processing in visualization and visualization, the way of using and types of data processors is the basic subject of the study. Within the scope of the study, the literature review and infographics were presented together with the samples, and evaluated on color, typography, form and position, and their role in communication was evaluated.

Keywords: infographic, data visualization, communication

Giriş

İletişim insanların birbirleri ile anlaşması ve çevre ile etkileşim halinde olmasında önemli bir rol üstlenir. “İletişim, gönderici ve alıcı olarak adlandırılan iki insan ya da insan grubu/kitle arasında gerçekleşen bir duygu, düşünce, davranış ve bilgi alışverişi olarak tanımlanabilir” (Becer, 2005: 11). Bireyler toplum içerisinde kurdukları iletişim ile etkileşim kurabilir. İletişimin olmadığı durumlarda karmaşa ve kaos ortaya çıkar. İletişim toplumsal düzeni sağlar ve işleyişin sistematik bir biçimde yürümesine olanak sunar.

Bilginin görselleştirilmesi mağara duvarlarına çizilen figürlere kadar uzanır. “İnsanlar ilk olarak çevresindeki olayları, olguları, nesneleri görerek farkına varır ve bu şekilde anlamaya çalışır. Görme duyusu insanların en önemli duyularından birisidir” (Uçar, 2004: 17). Yazılı dil oluşmadan önce insanlar düşüncelerini, fikirlerini, mesajlarını aktarmak için görsel öğelerden faydalanmıştır. Bu konuda John Berger şöyle der: “Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir” (Berger, 2012: 7). Böylece insanoğlu dış dünya ile iletişimini öncelikle görerek anlamlandırıp, görsel iletişim araçları yaratma eyleminde bulunmuş ve çok sayıda anlaşma dili kullanmıştır.

Günümüz tüketim toplumu ve rekabet ortamında ihtiyaçların artması ile birlikte bilgi ve etkili iletişim önem kazanır. Bilginin görselleştirilmesinde teknolojik gelişmeler yeni bir tasarım anlayışı ve olanaklarını beraberinde getirir. Ulaşım olanakları, dijital mecraların genişliği evrensel bir iletişim ağının oluşmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda bilginin bu geniş kitleye nasıl doğru ve etkili biçimde aktarılabilceği sorunsalı ortaya çıkar. Bu süreçte infografikler doğru ve etkili iletişim sürecinde değerli kazanır.

Veri Görselleştirmede Kullanılan Öğeler

Piktogram

Tarih boyunca bir ifade biçimi olarak kullanılan piktogramlara bir çok anlam yüklenir. “Piktogram, insanların dikkatini çekmek, hızlı ve net bir iletişim sağlamak amacıyla oluşturdukları bir imajdır” (Abdullah ve Hübner, 2007: 24). Piktogramların en önemli özelliği okunaklı, yalın, akılda kalıcı olmasıdır. Özellikle algılama süresi göz önüne alındığında anlık bilgi vermesi iletişimi kolaylaştırır.

Piktogramlar evrensel nitelik taşıyan ortak bir ifade dilidir. Bu noktada farklı kültürlerle, farklı dillere sahip insanların da kolaylıkla anlayabileceği bir dil birliği sağlanması gereklidir. Bilginin görselleştirilmesi sürecinde karmaşadan uzak, ilk bakışta anlaşılabilen basit formlar alıcının çabuk algılamasına ve hızlı harekete geçmesine olanak sağlar. Ayrıca piktogramların şekli, boyutu, fontu, renkleri, dikkat çekiciliği de iletişimi kolaylaştıran öğeler arasındadır.

Piktogramların yaratıcısı olan grafik sanatçısı Otl Aicher, 1972’de Münih olimpiyat oyunları için, geometri ve ızgara sistemiyle hazırlamış olduğu tasarım sistemleri sade, zarif ve anlaşılır olması açısından değerli ve dikkat çekicidir. Tasarım tarihinin dönüm noktası olarak bilinen bu piktogramlar, görsel anlatım dilinde sade formların ne kadar etkili olduğunun iyi bir örneğidir. Dolayısıyla iyi bir bilgilendirme mesajın alıcıya ulaşmasında çözüm olanağı sunar.

Resim 1: Otl Aicher'in piktogram çalışmaları.

Piktogramlar algısal olarak zihne yerleştiği için çoğu zaman bireyler farkında olmadan onları yönlendirir. Piktogramlar hayatın her alanında trafikte, okulda, iş yerinde, hastanede, hava alanında, metroda, dijital ortamlarda, sosyal medya mecralarında karşılaşılan ve kişilerin işini kolaylaştıran görsel ifade araçlarıdır. Bu görsel ifadelerin var olmadığı düşünüldüğünde karmaşa ve kaos ortamı yaratılır.

Sembol (Simge)

Semboller bir kavramın soyut bir duygu, düşünce, işaret ya da olguyu ifade eden görsellerdir. Semboller birden fazla anlam aktarımına olanak sunan görsel ve işitsel olgulardır. Bu konuda Tevfik Fikret Uçar şöyle der: “Sembol, görülmeyen bir gerçekliğin görülebilir işaretidir” (Uçar, 2004: 25). İçeriğine zengin ve derin anlamlar yüklenen sembollerin net, anlaşılır olması alıcıya bilgilendirme ve iletişim açısından büyük olanak sunar.

İllüstrasyon

İllüstrasyon etkili bir ifade aracı olup, fikirlerin görselleştirilmesinde yaygın bir biçimde kullanılır. İllüstrasyon dinamik, süreklilik içeren, modern, ifadeyi zenginleştiren güçlü iletişim aracıdır. Bu alanda çalışmaları olan Mark Wigan, illüstrasyonu şu biçimde açıklar: “İllüstrasyonlar; problemlerin çözümü, süsleme, eğlendirme, bezeme, yorum yapma, bilgilendirme, esinlendirme, açıklama, eğitme, teşvik etme, şaşırtma, büyüleme, ve hikaye anlatma gibi işlevler için yaratıcı, farklı ve son derece kişisel yollara başvurarak içeriğin görsel

İFOGRAFİKLERİN İLETİŞİMDEKİ ROLÜ

bir biçimde iletilmesini sağlar” (Wigan, 2012: 9).

İllüstrasyon fotoğraf, çizim, boyama ya da dijital teknikler kullanılarak farklı biçim ve yorumlarla ifade edilmesi, iletilmek istenen mesajın şaşırtıcı, keyifli, eğitici ve hafızada kalıcılığını sağlayarak bilgiyi değerli kılar.

Harita

Haritalar, karmaşık yapı içerisinde yer alan bilgiyi alıcının rahat bir biçimde anlamasını ve yön göstermesini sağlayan görsel bir ifade biçimidir. Haritaların kampüs, hastane, müze ortamlarından navigasyon ürünlerine, mimari alanda çizilen krokilerden metrolara kadar etki alanı oldukça geniştir. Özellikle çevresel alanlarda yön bulmada zaman ve erişim açısından yol göstericidir. Hızlı ve kolay iletişim sağlamak amacıyla hazırlanan haritaların açıklayıcı ve işlevsel olması beklenir. Bu sayede bireylere gitmek istedikleri yere rahatlıkla ulaşmalarına yardımcı olur.

Henry C. Beck’in 1933’de Londra Metro Hattı için tasarladığı haritası bu alanda verilebilecek önemli örnekler arasındadır. Yolcuların yön bulmada rahat hareket edebilmesine olanak sağlayan metro haritası elektrik devreleri görünümünden esinlenerek diagram şeklinde tasarlanmıştır. Henry C. Beck, ayrıntıya ve gereksiz öğelere yer vermeden sade ve anlaşılır bir tasarım oluşturmuştur. Her bir metro hattının farklı renklerle verilmesi açıklayıcı ve bilginin hızlı aktarılmasına olanak sağlar.

Resim 2: Henry C. Beck’in Londra Metro Hattı harita tasarımı.

Şema ve Çizelgeler

Bilginin görselleştirilmesinde kullanılan şema ve çizelgeler sayısal verileri ve somut kavramları aktarmak amacıyla kullanılır. Bu öğeler, bilgiyi görsel hale getirerek istatistikleri anlaşılır ve iletişimin hızlı olmasına imkan sunar. Grafiklerin basit, yazının anlaşılır, renklerin dikkat çekici olması okuyucunun rahat bir biçimde anlaması açısından önemli olacaktır. Çizelgeler genellikle tablolar halinde sunulur. Bilginin tablo ve çizelgelerle verilmesi algılamayı kolaylaştırmakta ve hafızada daha kalıcı olmaktadır.

İnfoğrafikler ve İletişimdeki Rolü

İletişimin sağlanmasında, yönlendirme ve harekete geçirme sürecinde infografikler, amaçlanan bilginin grafik öğelerle görselleştirilmesidir. İnfografiklerin amacı sayıları, verileri, yazıları, görsel unsurları eğlenceli, açık ve çekici biçimde hedef kitlesine aktarmasıdır. İnfografikler iletişimi kolaylaştıran ve kişinin çevresindekileri daha kolay bir biçimde anlamasına yardımcı olan, algısını yönlendiren bilgilendirici öğeler arasındadır. Bu alanda çalışmaları olan Banu İnanç Uyan Dur (2014: 4) infografikleri şu biçimde açıklar:

Veri görselleştirme ve infografikler belirli bir konuyla ilgili yoğun ve karmaşık bilgileri daha anlaşılır biçimde görsel olarak sunma amacını taşırlar. Bilgiyi görsel olarak ileterek daha anlaşılır ve kalıcı bilgilendirme sağ lamalarının yanında başka önemli özellikleri de vardır. Görsellik, içerik ve kullanışlılık açısından iyi tasarlanmış veri görselleştirme ve infografikler insanları ikna etme, yönlendirme ve harekete geçirmek için güçlü birer araçtır. Bilginin görselleştirilmesi, olayları ve olaylar arasındaki bağlantıları yeni ve farklı şekillerde görebilmeyi, başka türlü görünür olamayan görüntüleri ortaya çıkarmayı sağlamaktadır.

Bireyler günlük yaşamında sayısız iletiye maruz kalabilmektedir. Bu yoğunluk içinde mesajların dikkat çekiciliği önemlidir. “İnfografikler bir konuyla ilgili yoğun, kimi zaman karmaşık bilgileri ve süreleri kolay algılanacak, dikkat çekecek ve merak uyandıracak şekilde görselleştirirken izleyiciye bir hikaye sunarlar. Bu görsel hikayenin izleyicide bir değişiklik yaratması beklenir” (Dur, 2014: 43). Bu süreçte iletilmek istenilen bilginin izleyiciyi harekete geçirmesi beklenir. Her gün sayısız kez maruz kalınan bilgi yığını ve yoğun mesaj yağmuru karşısında hedef kitleyi etkileyecek estetik ve yaratıcı süreç de önem kazanır.

Farklı kültürel değerlere ve değer yargılarına sahip insanların da kolay bir biçimde iletişim kurmaları ortak bir dil ve görsel ifade biçimleri ile mümkündür. İnfografikleri önemli hale getiren özellikler, verileri sadeleştirerek daha kolay hale getirmesi ve grafiklerle akılda

kalıcılığının sağlanmasıdır. Çünkü görsel olarak sunulan mesajlar daha kolay hafızada kalır ve hızlı bir iletişim süreci oluşturarak, mesajın aktarılmasına yardımcı olur. Bu süreçte kullanılan grafikler de bilginin aktarılmasını daha eğlenceli hale getirir ve karmaşık dünyayı daha anlaşılır kılmaya yardımcı olur.

İnfoğrafikler, iletişimin en yoğun olduğu havaalanı, alışveriş merkezi, hastane, trafik, metro istasyonu, üniversite kampüsleri gibi yerlerin yanı sıra, internet, sosyal medya mecraları, mobil uygulamalar, bloglar, basılı ilanlar vb. dijital dünyada da sık sık karşılaşılan görsel öğelerdir. Bu aşamada infografikler alıcı ile etkileşimi sağlayan köprü görevindedir. Bilgi yoğunluğu içinde metin okumak yerine eğlenceli, hareketli ve açık bir biçimde verilerin görselleştirilmesi okuyucuya daha cazip gelmekte ve bilginin hafızada kalıcılığı sağlanabilmektedir. Özellikle hareketli infografikler, videolar, websiteleri, 3D illüstrasyonlar ilgi çekici ve etkili bir yoldur. Paylaşılabilir olması, izleyiciyi harekete geçirme, gerçekçi ve derinlik hissi uyandırma gibi özellikler alıcıyı canlı tutar.

Görsel bir dil oluşturmada tipografi, renk kombinasyonları ve görüntü gibi grafik tasarım öğelerinin yanı sıra; bütünlük, süreklilik, zıtlık, düzen, denge gibi temel tasarım ilkelerinin de göz önünde bulundurulmasıyla mümkün olabilir. Bilginin görselleştirilmesi aşamasında tasarımın rolü de önemli bir faktördür. Bu bağlamda tasarımın amaçlanan bilginin hedefine ulaşmasında yardımcı olması beklenir. Bu konuda Dieter Rams şöyle der: “Benim için iyi bir tasarım, mümkün olduğunca az tasarım anlamına gelir” (Aktaran: Ambrose ve Harris, 2013: 36). Etkili ve hızlı iletişim iyi bir görsel ifade dili ile mümkün olabilir. Bir düzlemde asıl aktarılmak istenen bilginin hiyerarşik düzeni algıda seçicilik sağlayacaktır. Tasarımda tipografi, renk, biçim gibi öğeler kullanılarak hiyerarşik düzen sağlanabilir. Örneğin dikkat çekici bir renk, etkili bir font, hareketli grafikler, üç boyutlu modellemeler, eğlenceli bir illüstrasyon ya da kullanıcıya sunulan farklı formlar, ilgi çekici ve merak uyandıran tasarımlar bilginin görselleştirilmesinde kullanılabilir. Tasarımcılar sürekli farklılaşarak gelişen teknoloji ve iletişim çağında, verilerin kolay, açık ve aynı zamanda eğlenceli bir biçimde aktarılma aşamasında etkindir. Bu noktada tasarımcıdan disiplinler arası çalışabilmesi ve teknolojik gelişmelere açık olması beklenir.

Günümüzde bilgilendirme grafiklerinde 3D illüstrasyonlar sıkça kullanılan görsel ifade biçimleri arasındadır. Tasarımda üçüncü boyut gerçeklik ve derinlik hissi uyandırır. Dar bir alan içinde sınırlandırılacak hayvan toplulukları anlatan 3D illüstrasyon örneğinde olduğu gibi infografikler bir yüzey üzerinde birden fazla bilgiyi aynı anda iletmektedir. Bir bütün içinde farklı katmanlardan oluşan çalışma algıyı kolaylaştırmakta ve izleyicisini konunun içinde rahat

İFOGRAFİKLERİN İLETİŞİMDEKİ ROLÜ

hareket edebilmesine olanak sunmaktadır. Renkleri, metni, görsel öğelerin bir düzen içinde konumlandırılması, hiyerarşik düzeni ile bütünlük taşımakta, ve anlaşılır biçimde bilgiyi izleyicisine aktarmaktadır.

THE HIGH-RISE ZOO

Animal communities that can be confined in a narrow space.

Resim 3: 3D İfografik çalışması.

Dikkat çekici bir renk, etkili bir font, hareketli grafikler, üç boyutlu modellemeler,

İNFOGRAFİKLERİN İLETİŞİMDEKİ ROLÜ

eğlenceli bir illüstrasyon gibi ilgi çeken ve merak uyandıran tasarımlar bilginin görselleştirilmesinde doğru ve etkili bir biçimde kullanıldığında amacına ulaşacaktır. Sigaranın vücuda etkisi üzerine hazırlanan çalışmada, renk ve tipografi bilginin netliği açısından ayırıcı bir özellik taşımaktadır. Aynı biçimde değişen süreç renk kombinasyonu ile farklılaştırılmıştır. İzleyiciye bilgiyi okumak yerine izlemek daha cazip gelmektedir.

Resim 4: İnfografik çalışması.

Günümüzde dijitalleşme ile birlikte bireyler çoğu zamanını internette harcamaktadır. Dolayısıyla web siteleri gibi bilgi amaçlı kullanılan dijital mecralarda bilginin aktarımında hareketli grafikler yol gösterici olmaktadır. İnfografiklerin avantajlarından birisi sayfalarca süren bir içeriği, sadeleştirerek grafiklerle bilgiyi aktarabilmesidir. Durağanlıktan uzak ve izleyiciyi de harekete geçirerek konunun içene dahil etmektedir. İnsanın embriyodan doğumuna olan süreci anlatan hareketli infografik çalışması etkili bir örnektir. Yuvarlak bir form içinde renk ve grafiklerle farklılaşarak değişen süreç dikkat çekici biçimde gösterilmektedir.

Resim 5: Hareketli infografik çalışması.

Sonuç

İnfografikler bilginin bir düzlem üzerinde sistemli biçimde yön göstermek, eğitmek, mesaj iletmek, iletişimi kolaylaştırmak gibi özellikler taşıması bireylerin bulundukları ve gitmek istedikleri yerlere rehberlik etmesi açısından etkili bir görsel ifade öğeleridir. Sayısız bilgiye maruz kaldığımız günümüz teknoloji çağında infografiklerin sade, anlaşılır, cezbedici bir biçimde bilgiyi aktarması bireyler için zaman kazanma ve doğru yönlendirme noktasında değerlidir. Bireylere iletişim kolaylığı sağlama süreci etkili bir infografik tasarımı ile mümkün olabilir. İletişimde ikna ve bilginin kalıcılığını sağlamaya yönelik her çalışma için infografikler önem arz etmektedir. Dolayısıyla infografiklerin kullanım alanı ve bireyler üzerindeki etkisi yükselişini sürdürmeye devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Abdullah, R., Hübner, R. (2007), Pictograms, icons & signs: A guide to information graphics, Holborn, Thames & Hudson.
- Ambrose, G., Harris, P. (2013), Yaratıcı tasarımın temelleri, İstanbul: Literatür.
- Becer, E. (2005), İletişim ve grafik tasarım, Ankara: Dost Yayınevi.

İFOGRAFİKLERİN İLETİŞİMDEKİ ROLÜ

Berger, J. (2012), Görme biçimleri, İstanbul: Metis Yayınları.

Dur, B. İ. (2014), Data visualization and infographics in visual communication design education at the age of information, JAH-Journal of Arts and Humanities, Vol 3, No 5.

Tufte, E. (1998), The visual display of quantitative information, Massachusetts: Cheshire.

Uçar, T. F. (2004), Görsel iletişim ve grafik tasarım, İstanbul: İnkılap Yayınları.

Wigan, M. (2010), Görsel illüstrasyon sözlüğü, İstanbul: Literatür.

<http://amodern.net/article/henry-c-beck-material-culture-and-the-london-tube-map-of-1933/>

Erişim tarihi: 19.02.2019

<https://graphicmama.com/blog/infographic-design-trends-2018/> Erişim tarihi:11.03.2019

<https://www.sessions.edu/notes-on-design/iconic-icons-aichers-pictograms/>

Erişim tarihi: 12.03.2019

<https://visual.ly/community/infographic/science/how-build-human> Erişim tarihi: 14.03.2019